

دیوانی سووتاو

مامۆستا مه‌لا موحه‌ممه‌دی عه‌لایی

لیکۆلینه‌وه و پێداچوونه‌وه:
ئیسماعیلی که‌سکه‌زانی

سرشناسه	: علایی، محمد ۱۳۲۱
عنوان نام پدیدآور	: دیوانی سووتاو، موحه ممدی عه لایی، لیکولینه وه و پیداوونه وه ئیسماعیلی که سنه زانی
مشخصات نشر	: سئندج: انتشارات شیخی ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری	: ۲۷۵ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۵۸-۱۴-۷
فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: شعر کردی - قرن ۱۴
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ۷۳۳ع۷۴۳/س PIR۳۲۵۶
رده بندی دیویی	: ۸۹۹/۲۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۹۶۰۸۴

ناسنامه ی کتیب

نیوی کتیب	: دیوانی سووتاو
دانراوی	: ماموستا مالا موحه ممدی عه لایی
لیکولینه وه	: ئیسماعیلی که سنه زانی
بلاو که ره وه	: شیخی
نوره ی چاپ	: به که م
نرخ	: ۸۰۰۰ تمه ن
ژماره ی چاپکراوه	: ۱۰۰۰ دانه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۵۸-۱۴-۷
ناوه ندی بلاو که ره وه:	
سنه ، پاساژی عزیزه تی، بلاو که ره وه ی شیخی	
ته له فوون: ۰۸۷۱-۲۲۵۴۱۵۲	

پیرست

لاپه رد	باجهت
۷	پیشه کی
۱۳	سووتاو له گهل ژینا
۲۱	غه زده لکان
۲۳	پیتی «ئهلف»
۲۶	پیتی «ب»
۲۸	پیتی «ت»
۳۲	پیتی «د»
۳۴	پیتی «ر»
۴۳	پیتی «س»
۴۴	پیتی «ل»
۴۴	پینج خشته کی سووتاو له سهر پارچه هه لیه ستيکی مه لا عبدالرحمن فاتحي ...
۴۷	پیتی «م»
۶۳	پینج خشته کی سووتاو له سهر پارچه هه لیه ستيکی «نالی»
۶۹	لالانه وه
۷۲	قه سه م نامه ی سووتاو
۷۴	قه سه م نامه ی سووتاو بۆ نه جیب
۷۶	پیتی «ن»
۸۵	پیتی «و»
۸۹	پیتی «ه»
۱۰۳	پینج خشته کی سووتاو له سهر هه لیه ستيکی ماموستا «زاری»
۱۰۷	پینج خشته کی سووتاو له سهر هه لیه ستيکی ماموستا «نالی»
۱۱۰	دیمه نی گوندی «کۆله سیوی ژوروو» ی سهرده شت
۱۱۲	پینج خشته کی سووتاو له سهر هه لیه ستيکی
۱۱۲	مه لا «عبدالرحمن فاتحي»
۱۱۹	پیتی «ی»
۱۳۹	قه سیده کان

۱۴۱ وەسىيەت نامە!

۱۴۵ نەورۇز

۱۴۹ ژن و ژن ھېنان

۱۵۷ داىك و كوپ لەم چەر خەدا.....

۱۶۰ لۆمەي دل

۱۶۳ خەو و بىرەخەو

۱۶۶ گەشتى لە گولزار

۱۶۹ گولى بى وئە

۱۷۱ وتوو ويژ لە گەل شير

۱۷۵ سەرمايهي عەشق

۱۷۷ دايە

۱۷۸ سلاو كەسنەزان

۱۸۴ ژن

۱۸۵ زۆربەي ژني ئەمرۆ

۱۸۸ تاقە گولەكەم

۱۹۱ لەگەل دونيا

۱۹۴ مەرگ

۱۹۶ پارانەوہ^۱

۱۹۸ پارانەوہ^۲

۲۰۶ نەورۇزي ۱۳۸۴

۲۰۷ نامەينك بۇ يار

۲۰۶ نەسيب

۲۰۷ لە سەر گوڭري عومەري براىم

۲۰۸ تەمايتيري

۲۰۹ تەلقين

۲۶۳ جوارينهكان

۲۶۵ بە بۆنەي ژن ھېنانى ئەوەلمەوہ!

۲۱۸ بۆ ناھيدەي كچم

۲۱۹ گولي كوستان

۲۴۳ چەند جوارينه لە بارەي كەسنەزانەوہ

به ناوی تاقانهی بی هاوتا

پیشه کی

گهلانی خواپیداو و خوښه ختی دنیا هه موو ئاسار و ئاسه واری هونه ر و هونه ر مه ند و روشن بیرانیان به بی کۆسپ و له مپهر دیته به ر ده ستیان و به ئاسانی له و داب و نه ریت و بیر و هزر و جوانی و عه شق و خوښه ویستی و ئاوات و ئاره زوو و ئامانجانن که له و ئاسارانه دا هه یه که لک و درده گرن؛ به لام به داخه وه له کوردوستانی ئنمه زۆرنک به ره مه می جوان و به نرخ و پېر مایه، به هوی نه بوونی ده سه لات و دلسۆزانی هونه ر و میلله ت و هیوه ر نه بوونی بارودوخی هه موو سالانی میلله تی کورد به گه یشتوو ته به ر ده ستی تامه زرۆیانی زانی و رۆشنیری.

به ئاواتین نه وه ی نوپی ئه م گه له هه موو هه لی بره خستنی تاکوو هیچ به ره مه میکی هونه ر مه ندان و روشن بیرانی کورد به ره و نه مان نه چی و به ئاسانی یته به ر ده ستی هه موو.

به پشتیوانی خودا ئنمه ی ش قۆلمان لی هه لمالیوه و به پنی توانای که می خۆمان ده ستمان داوه ته بلاو کردنه وه و زیندوو کردنه وه ی به ره مه می هونه ر مه ندانی میلله ته که مان.

«مامۆستا مه لا موحه ممه دی عه لایی» ناسراو به «سووتاو» یه ککی تره له شاعیرانی کورد که به ره مه میکی جوانی شیعی هه یه و به خوښحالییه وه ئیستا له به ر چاو و دلی هۆگرانی شیعر و عه شق و ئه وینه.

«سووتاو» له سالی ۱۳۲۱ هه تاوی له گوندی که سه نه زان سه ر به ناوچه ی سه رشوی سه قز چاوی به دنیا کراوه ته وه؛ «زاری» شاعیری هه ست ناسکی سه قزی بۆ له دایک بوونی «سووتاو» ده لی:

«چون له دایک بوو له قوربانده دا

شیوه ی زه ییحی هه س له شانده دا

خاتر بۆ ته ئیریخ و اخه بهری دا

باغی ئومیدم به دل بهری دا»
 لابهیتی دواینی ئەم چوارینه به ئە بچه ده کاته ۱۳۶۴ کۆچی مانگی واته
 ۱۳۲۱ هه تاوی.

مامۆستا چوار پهنج سالان بووه که ئە جهل له ئامیزی پر له سۆزی دایکی
 جای ده کاته وه و دایکی بۆ سه فهری بی گه پانه وه ده چیت!
 له پننج سالی دا دایکی برده وه

داوینی باجی دا به ده سمه وه
 هیشتا دلی سووتاوی «سووتاو» به ته واوی ئۆقره ی نه گرتبوو که باو کیشی
 مهرگ به خه ی پی گرت و گیانی لی سهند و خه فه تیکی تری تووش کرد!
 باری باوه ژن که وه ته سه ره شانم

ده سال بووم باوکم پشتی شکانم!

له سالی ۱۳۳۸ هه تاوی له دینی بیرمه رانی شاری سه قز خویندنی مه لایی و
 فیر بوونی شهرع و ئایینی ده ست پیکردوه و بانه و سه رده شت گه پاره و هه ر
 له و ساله دا چوه بۆ شاری کۆیه له کوردوستانی باشوور؛ دوا ی چوار سال
 گه پاره و تۆ بۆ ئیران و له گونده کانی ده ور و به ری سه رده شت خویندنی درپژه
 پنده وه؛ دوا ی ده سال و زیاتر له وه ش به ناچار ده ستی له خویندن کیشاوه و له
 دبی «کانی بی» سه رده شت مه لایی ده س پیکردوه، ژنی نه وه لی له وئ هیناوه و
 دوا ی دوو سنی سال جیا بونه ته وه، له سالی ۵۱ ژنی دوو هه می هیناوه و سنی کوپ
 و سنی کچی لی بووه؛ تا سالی ۶۱ له گونده کانی سه رده شت و بانه مه لا بووه له
 سالی ۶۱ گه پاره و تۆ بۆ شاری سه قز به لام دوا ی موده ده تی له بهر بۆمه باران و
 بوردومان ی سه قز باری کردوه و بۆ ماوه ی ۲۲ سال له گونده کانی «مامه شا»،
 «قاره وا»، «به وراوا» و «هینجانان» سه ر به شاری سه قز مه لایی کردوه، له سالی ۸۷
 گه پاره و ته وه بۆ سه قز و ده ستی له مه لایی هه لگرتوه و ئیستا دانیشتوی شاری
 سه قزه.

شیرە کانی سووتاو به غەزەل و قەسیدە و چوارینەوێ سادەیی لە روویان
دەبارئ و بە ئاسانی و بێ پەنا و بیج خۆتەری خۆی تێدەگەیین و بە زمانی
خەلک دەدوێ!

بە تێروانیی من شیرە سووتاو چوار بنچینە و بنەمایان هەیە:
بە کەم: عەشق و ئەوین و خۆشەویستی، نەمە زیاترین بەشی شیرە کانی
سووتاوی گرتووەتە خۆی کە لە غەزەلەکان و چوارینەکان رەنگی زیاتری هەیە،
شاعیر باسی عەشق و ئەوینی خودا و خۆشەویستی دلدار و دولبەر و خاک و
هولاتی کردووە!

کانی پەرتووکی گوناھم دیتە شایین و حساب
غەیری تۆ ئەو رەبیبی عەلەم بێ کەس و بیگانه خۆم

لە باسی خۆشەویستی پێنەمەری نازداردا دەلێ:
جەوھەری نووری نەبووت، لایەری زولماتی شو
رەبەری وەحیی سەماوی من لە عەشقت نیمە خەو

ئابەم شێوەش باسی خۆشەویستی و سەودای یاری شیرین جەمال دەکات:
دلم پەر وەسەرەسە سەودایی یارە
سەرم گۆرێ لە دەشتی کارەزارە
دووچاوم عەینی کانی و ئابشارە
لە جەوری چاوی ئەو شیرین جەمالە

و ئەو شیرینکی دیکە داوێ شەر و تیاچوون بۆ ئەو دلانە دەکا بۆی عەشق
و ئەوینان نەکردبێ و تاسە یاریان نەبێ.

دلێ بە عەشتی یار دوچار نەبێ
دلێ هەمیشە ئەو لای یار نەبێ
دلێ بە تیری یار زامار نەبێ
دلێ بۆ دولبەر لە کۆسار نەبێ